

АНОТАЦІЯ

Штурма М. В. Безпековий вимір зовнішньої політики Королівства Данія.
Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 052 – політологія. – Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів, 2021.

Дисертаційна робота присвячена ґрунтовному дослідженню безпекового виміру зовнішньої політики Королівства Данія з урахуванням регіональних та глобальних трендів розвитку міжнародного середовища.

Активна зовнішньополітична діяльність Данії й дієві зусилля цієї країни з поширення стабільності й безпеки у світі впродовж останніх десятиліть, засновані на непохитних переконаннях про цінність правових засад, основних свобод й демократичного розвитку є вартісним предметом для вивчення, особливо в умовах турбулентних змін сучасного міжнародного середовища. Рішуча підтримка Данією України у протистоянні російській агресії, допомога українському війську й чіткі підходи в НАТО щодо способів подолання сучасних безпекових викликів і загроз, які розгортаються, примножуються й диференціюються в просторових й функціональних площинах, актуалізує важливість ґрунтовного дослідження порушеної у дисертації проблеми з українських перспектив. Окремим аспектом, що надає додаткової вартості вивченню безпекового виміру зовнішньої політики Королівства Данія є трансформація її ролі у міжнародному середовищі як малої держави, що здобула істотний вплив завдяки власній ефективній діяльності й послідовній позиції при вирішенні багатьох питань безпекового характеру. Поглиблене розуміння сутності та динаміки безпекової політики Данії сприяє формуванню необхідного цілісного уявлення щодо альтернативних зразків досвіду малих європейських держав крізь призму реалізації ними національних пріоритетів у безпековій сфері, що має неперехідне значення для української науки та практики.

У вступі обґрунтовано актуальність теми, визначені мета, завдання, об'єкт і предмет дослідження, сформульовано наукову новизну, висвітлено методологічну основу роботи, наголошено на теоретичному і практичному

значенні отриманих результатів, відображено попередню апробацію результатів дослідження та структуру роботи.

У першому розділі «Теоретико-методологічні засади дослідження безпекової складової зовнішньої політики Королівства Данія» з'ясовано актуальний стан вивчення титульної проблеми, систематизовано здобуті знання й окреслено епістемологічні підходи до розуміння безпекової активності малих держав у міжнародному середовищі. Акцентовано на еволюції безпекових підходів Данії як особливого прикладу зовнішньополітичної активності малої держави.

У другому розділі «Розвиток блокової політики Королівства Данія» розкрито значення безпекового контексту після завершення Другої світової війни як чинника набуття Данією членства в НАТО, досліджено консолідацію данської безпекової політики в НАТО у 1949–1978 рр., а також з'ясовано особливості «політики застережень» Данії в НАТО та трансформації її підходів щодо Північноатлантичного альянсу після завершення холодної війни

У третьому розділі «Регіональні аспекти безпекової політики Королівства Данія» досліджено основні детермінанти безпекової політики Данії у Північній Європі, виявлено гетерогенний характер реалізації безпекових потреб Данії у процесі європейської інтеграції та наголошено на релевантності трансатлантичного вектора у політиці безпеки Данії після 2001 р.

У четвертому розділі «Динаміка безпекової політики Королівства Данія у сучасних міжнародних відносинах» розглянуто значення Оборонних угод у розвитку безпекового сектора Данії, а також визначено напрями та окреслено тренди подолання Данією актуальних викликів у сфері міжнародної безпеки.

У висновках узагальнено основні результати дослідження.

Грунтовне розуміння особливостей формування та принципів реалізації безпекових імперативів Данії у динамічному міжнародному контексті дає змогу вдосконалити зовнішньополітичні й безпекові підходи України. Збалансована реалізація останніх у рамках сучасної міжнародної політики слугує утвердженню стабільної правової Української держави, – надійного партнера й гаранта міжнародного миру і стабільності.

Уперше на рівні дисертаційної роботи розглянуто зовнішньополітичну діяльність Королівства Данія у міжнародному середовищі як приклад реалізації безпекової політики з боку малої держави, причому доведено, що з розвитком атлантизму до суператлантизму як різновиду данського активізму, патерн взаємодії цієї країни з іншими учасниками міжнародних відносин у сфері безпеки зазнав докорінної трансформації й наслідую сучасні практики могутніх та впливових міжнародних акторів. Підтверджено, що сучасна зовнішня політика Королівства Данія в площині реалізації безпекових імперативів країни є особливим прикладом активності малої держави в міжнародному середовищі. Окрім того, досліджено регіональні рівні реалізації політики безпеки Данії – північноєвропейський, євроінтеграційний та трансатлантичний, причому виявлено пряму залежність готовності країни до глибшого залучення в інституційні форми гарантування безпеки, що розвиваються у Північній Європі чи в рамках ЄС/ЄС, від стану трансатлантичних відносин (НАТО) та характеру взаємодії зі США, як пріоритетним партнерством.

Наголошено на взаємообумовленості еволюції підходів Данії до гарантування власної безпеки та змін характеру її блокової політики, що проявилось, зокрема, у відмові від нейтралітету й приєднанні до Північноатлантичного альянсу, закріпленні без'ядерного статусу, намаганні дистанціюватися від процесів міжблокової конфронтації шляхом реалізації «політики застережень» у рамках НАТО, а також у переході країни, з огляду на покращення власного безпекового становища після завершення протистояння між Сходом і Заходом, до активної участі з підтримання миру та безпеки у регіональному і глобальному контекстах. Підкреслено значення позапарламентського внутрішньополітичного консенсусу з питань безпеки й оборони країни – Оборонних угод (започаткованих наприкінці холодної війни) для процесів трансформації й розвитку безпекового сектора Данії, що полягає, з одного боку, у визначенні основних безпекових загроз, військових інтересів та викликів для країни у різних частинах світу, а з іншого, – у встановленні необхідних стандартів з належного фінансування збройних сил Данії задля їхнього стабільного розвитку. З'ясовано, що суттєву трансформацію структури

та функцій данських збройних сил зумовило, насамперед, розширення спектра покладених на них завдань – від територіальної оборони до участі у міжнародних місіях (Оборонна угода, 2005–2009 рр.), у той час як чинна Оборонна угода (2018–2023 рр.) не передбачає глибоких змін у наявній моделі данського війська, першочергове завдання якого полягатиме у досягненні більшої гнучкості, з огляду на нові безпекові виклики.

Набуло розвитку вивчення безпекової політики міжнародних акторів у сучасній політичній науці, зокрема крізь призму розширення наявних експланативних рамок з пояснення безпекової активності малих держав – створення союзів (альянсів), стратегічного хеджування, дотримання нейтралітету й стратегії азилу, – завдяки теоретичному узагальненню данського досвіду безпекової діяльності. Це, серед іншого, дало змогу підтвердити окремі положення «теорії статусу» щодо вагомішого значення питань статусу в міжнародних відносинах для малих держав, порівняно з могутнішими державними акторами. Окрім цього, систематизовано уявлення про підходи Данії та принципи реалізації нею безпекової політики в міжнародному середовищі, засновані на переконанні про відкритість данського суспільства (за тісної взаємодії влади й широких кіл громадськості), що здійснює активістську зовнішню політику з урахуванням спектра викликів і загроз, які походять від недержавних та державних акторів, і передбачають одночасну потребу протидіяти як високо-, так і низькотехнологічній зброї, запобігати шкідливій інструменталізації гібридних та кіберстратегій, боротися з екстремізмом й тероризмом у взаємопов'язаних субрегіональному (Північна Європа, Східна Європа) регіональному (Арктика, Європа) та трансрегіональному (Близький Схід, Північна Африка)/глобальному контекстах.

Практичне значення одержаних результатів визначається науковою новизною, актуальністю й полягає в можливості їхнього застосування з науково-дослідною, прикладною та навчальною метою.

Цілісний і ґрунтовний характер розгляду проблеми може сприяти напрацюванню дієвих підходів, спрямованих на реалізацію національних інтересів нашої держави в безпековій сфері, зокрема через ефективну взаємодію

з іншими державними й колективними міжнародними акторами на регіональному й глобальному рівнях. Отримані висновки можуть бути використані у роботі державних органів та недержавних організацій, діяльність яких пов'язана з формуванням і реалізацією зовнішньополітичних пріоритетів України, захисту її інтересів у безпековій сфері.

Матеріали дослідження можуть мати практичне застосування в процесі розробки лекцій, семінарів та спецкурсів, пов'язаних із вивченням питань безпеки, тенденцій динаміки міжнародного середовища, особливостей регіонального розвитку, зовнішньої політики окремих держав тощо, призначених для студентів спеціальностей: «політологія» й «міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії».

Ключові слова: Королівство Данія, політика безпеки, міжнародна безпека, зовнішня політика, міжнародні відносини, міжнародна система, НАТО, ЄС.

ABSTRACT

Shturma M. V. Security Dimension of the Foreign Policy of Kingdom of Denmark

Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

The thesis for the Ph.D. (Doctor of Philosophy Degree), speciality 052 – Political Science. – Ivan-Franko National University of Lviv, Lviv, 2021.

The dissertation is dedicated to the profound study of the security dimension of the foreign policy of the Kingdom of Denmark with regard to the regional and global tendencies of the international environment evolution.

The active foreign policy of Denmark as well as its efficient efforts, regarding the proliferation of the stability and security in the world for the period of the last decade, are based on steadfast beliefs regarding the value of legal bases, main freedoms and democratic development; and provide a valuable subject for study, especially at a time of turbulent changes of modern international environment. Denmark's strong support for Ukraine in its resistance to Russian aggression, support for the Ukrainian Armed Forces and explicit approaches within NATO regarding the ways of countering modern security challenges and threats, which unfold, multiply and vary in spatial and functional plane, increases the importance of the fundamental study of the issues raised in the dissertation from the Ukrainian perspective. A separate aspect, which provides additional value to the study of Denmark's security dimension of its foreign policy, is a transformation of its role in the international environment as a small country which gained a substantial influence due to its own efficient activity and consecutive position in security issues solution. A thorough understanding of the nature and dynamics of Denmark's security policy fosters the formation of an appropriate coherent idea of alternative examples of small European countries' experience through the prism of implementation of their national priorities in the security field which has a continuing importance for the Ukrainian science and practice.

The introduction provides a fundamental substantiation of the relevance of the topic, states the purpose, tasks, object and subject of the research, scientific novelty, methodological ground of the work; points out theoretical and practical relevance of

the achieved results, displays the preliminary approbation of the research results and structure of the work.

The first chapter “Theoretical and methodological research bases of the security dimension of the foreign policy of the Kingdom of Denmark” finds out the current status of the research of the titular issue, systematizes the achieved knowledge and outlines the epistemological approaches towards understanding the security activity of small countries in the international environment. The evolution of the security approaches of Denmark are pointed out as the specific example of small country’s foreign policy activity.

The second chapter “Evolution of the bloc politics of the Kingdom of Denmark” explores the security context after the end of World War II as a trigger for Denmark becoming a NATO member; provides a study of consolidation of Danish security policy within NATO in the period of 1949-1978; finds out the nature of Denmark’s “warning policy” within NATO and the transformation of its approaches regarding the North Atlantic Treaty Organization after the end of the Cold War.

The third chapter “Regional aspects of the security policy of the Kingdom of Denmark” researches the main determinants of Denmark’s security policy in Northern Europe; finds out the heterogeneous character of the execution of Denmark’s security needs in the process of European integration; and points out the relevance of the transatlantic vector in Denmark’s security policy after 2001.

The chapter four “Dynamics of the security policy of the Kingdom of Denmark in modern international relations” is looking at the meaning of the Danish Defence Agreements in the context of Denmark’s security sector development; defines the directions and points out the tendencies of Denmark countering the current challenges in the field of international security.

The conclusion of the dissertation generalizes the main findings and results of the research.

The fundamental understanding of peculiarities of establishment and principles of implementation of Denmark’s security imperatives in dynamic international context provides the ability to improve foreign policy and security approaches of Ukraine. The balanced implementation of the latter within the modern international politics could

foster stable Ukrainian state of law, hence reliable partner and guarantor of international peace and stability.

For the first time at the level of dissertation the Denmark's foreign policy activity in the international environment is researched as an example of an execution of the security policy of a small country. Moreover, it is proven that with the evolution of Atlanticism to Super Atlanticism, as a one of a kind of Denmark's activity, the pattern of interaction of this country with other members of international relations in the field of security overcame a profound transformation and follows suit of modern practices of influential and powerful international actors. It is also acknowledged that modern foreign policy of the Kingdom of Denmark, within the framework of implementing security imperatives of the country, is a specific example of the small country's activity in the international environment. Apart from that, regional levels of the security policy of Denmark implementation are researched, in particular Nordic, European integration and transatlantic, wherein the direct correlation is defined between the readiness of the country for more profound involvement in institutional formats of guaranteeing the security, which evolve in Northern Europe or in the framework of the European Economic Community/EU, and the status of the transatlantic relations (NATO) and the character of the interaction with the USA as a priority partnership.

There is a stress on intersectionality of the evolution of Denmark's approaches towards guaranteeing its own security and changes in the character of its bloc politics, which resulted, in particular, in rejecting neutrality and joining the North Atlantic Treaty Organization, institutionalizing the nuclear-weapon-free status, trying to distance from the processes of inter bloc confrontation by implementing the "warning policy" within NATO, and transfer of the country towards the active participation in peacekeeping processes on the regional and global levels due to the improvement of the security environment after the end of the confrontation between East and West. The relevance of extra-parliamentary internal consensus on security issues – Defence Agreements (established in the end of Cold War) – is pointed out with regard to processes of transformation and development of security sector of Denmark, which on one hand is based on targeting the main security challenges, military interests and challenges for the country in all parts of the world, and on the other hand is based on setting the

necessary standards for the appropriate financing of the Armed Forces of Denmark for the sake of their stable development. It is found out that the significant transformation of structure and functions of the Danish Armed Forces resulted mainly from the enhancement of the spectrum of their tasks, in particular territorial defence and participation in peacekeeping missions (Defence Agreement, 2005-2009). However, the valid Defence Agreement (2018-2023) does not envisage the profound changes in the current architecture of the Armed Forces of Denmark the main task of which will envisage the increase of flexibility regarding new security challenges.

The research of security policy of international actors in modern political science gained the development, in particular through the prism of enhancement of current explanatory frameworks regarding the definition of small countries' security activity such as alliances, strategic hedging, neutrality and asylum strategy compliance due to theoretical synthesis of Danish experience in the security field. That, among the rest, provided the opportunity to confirm particular principles of the "status theory" as to the bigger importance of status issue in the international relations for the small countries in comparison with more powerful state actors. Moreover, there is provided a systematic understanding of Denmark's approaches and principles of implementing its security policy in the international environment, based on the belief of openness of society of Denmark (close interconnection of the authorities and public at large), which executes activist foreign policy regarding the spectrum of challenges and threats, which are caused by non-state and state actors, and simultaneously envisage a necessity to counteract high-tech and law-tech weapons, prevent harmful instrumentalization of hybrid and cyber strategies, counter extremism and terrorism in interconnected sub regional, (Northern Europe, Eastern Europe) regional (Arctic, Europe), trans regional (Middle East, Northern Africa) and global context.

The practical validity of the achieved result is determined by the scientific novelty, relevance and possibility of its implementation regarding scientific, application-oriented and academic purposes.

The coherent and profound character of the research of the problem can promote the establishment of efficient approaches, directed at implementation of national interests of our country in the security field, in particular through the effective

cooperation with other state and collective international actors on regional and global levels. Achieved findings can be applied in state authorities and non-state organizations, the activity of which is connected with the formation and implementation of the priorities of Ukraine, ensuring its interests in the security field.

The materials of the research can have a practical use in the process of drafting lectures, seminars and special courses concerning the research of security issues, tendencies of the dynamics of international environment, peculiarities of the regional development, foreign policy of particular countries etc., established for students of particular specializations: “political science”, “international relations, social communications and regional studies”.

Key words: the Kingdom of Denmark, security policy, international security, foreign policy, international relations, international system, NATO, the EU.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Штурма М. В. Безпекові стратегії малих держав. // Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини, 2018, Випуск 45, С. 186–197.
2. Штурма М. В. Зовнішньополітичні преференції «малих держав» у міжнародних відносинах. // Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини, 2019, Випуск 46, С. 223–233.
3. Штурма М. В. Еволюція політики Данії у НАТО в другій половині ХХ ст. // Історико-політичні проблеми сучасного світу: Збірник наукових статей. Чернівці: Чернівецький національний університет, 2020. Т. 42. С. 109–120.
4. Shturma Marta. The transatlantic dimension of Denmark's security policy at the beginning of the 21st century // *Evropský politický a právní diskurz*. 2020. Volume 7. Issue 6. P. 94-102. (in Ukrainian)

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

5. Штурма М. В. Безпековий вимір зовнішньої політики держави: Теоретико-методологічні засади дослідження // *International Relations Review*. Thematic Issue «Modern Trends in the International Environment Transformation: Identities, Norms and Values», Ed. by A. Kordonska, R. Romaniuk et al., 2018, Vol.1, 486 p., P. 465–469.
6. Штурма М. В. Діяльність «малих держав» як міжнародних акторів: систематизація теоретичних підходів // *Collection Of The Scientific Materials «Stability In An Unstable World»*, Lviv, 22 March 2019, P. 53–58.
7. Штурма М. В. Данія на шляху до членства в НАТО після Другої світової війни // *Collection Of The Scientific Materials «Contemporary Trends Shaping The Global World»*, Lviv, 16 September 2019, 2020, P. 16–20.
8. Штурма М. В. Північноєвропейський вимір політики безпеки Данії // *Collection Of The Scientific Materials «Dilemmas And Perspectives In International Relations»*, Lviv, 25 April 2020, P. 42–47.

9. Штурма М. В. Еволюція підходів Данії до політики безпеки // Collection Of The Scientific Materials «Global Versus National Perspectives in International Relations», Lviv, 25 June 2020, P. 18–22.

Статті, що додатково відображають наукові результати дисертації

10. Штурма М. В. Політика безпеки Королівства Данія: концептуальні підходи. // Global Studies Review 2020, Ed. by A. Kordonska, R. Romaniuk et al. Vol. 1, Issue 1, P. 55–70.

11. Штурма М. В. Політика безпеки Данії: регіональний контекст. // Global Studies Review 2020, Ed. by A. Kordonska, R. Romaniuk et al. Vol. 1, Issue 3, P. 75–87.